

รายงานการสำรวจ ทำทะเบียน และทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ

วัดโคก อ.เมือง จ.เพชรบุรี

ระหว่างวันที่ 20-23 ธันวาคม 2564

ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

การสำรวจเอกสารโบราณในพื้นที่ภูมิภาคตะวันตกเป็นหนึ่งในโครงการสำรวจวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง พ.ศ. 2541 การสำรวจครั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครปฐม สมุทรสงคราม ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

พ.ศ. 2555 โครงการฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทยมีแผนจัดทำเว็บไซต์ฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ เพื่อให้บริการข้อมูลเอกสารโบราณออนไลน์ จึงต้องแสวงหาข้อมูลเอกสารโบราณเพิ่มเติม แต่ด้วยความจำกัดเรื่องงบประมาณและจำนวนบุคลากรของโครงการฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ ทำให้ยังไม่สามารถจัดทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณได้ตั้งแต่นั้น

ต่อมา วันที่ 20-23 ธันวาคม 2564 เจ้าหน้าที่จากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ประกอบด้วย นายดอกรัก พยัคศรี (นักวิชาการฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ) นางสาวนิสา เชยกลิ่น (เจ้าหน้าที่ฐานข้อมูล) นายสมศักดิ์ แก้วนุช (เจ้าหน้าที่ประสานงาน) และนายศุภกรานต์ พุ่มพฤษ (เจ้าหน้าที่สโตนทัศน์) เดินทางไปยังวัดโคก จังหวัดเพชรบุรี เพื่อทำทะเบียน และทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ หลังจากที่เคยไปสำรวจเอกสารโบราณเบื้องต้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564 มาแล้ว

วัดโคก จังหวัดเพชรบุรี เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ส่วนที่มาของชื่อวัดสันนิษฐานว่ามาจากลักษณะภูมิศาสตร์ที่ตั้งของวัดด้วยทางด้านทิศตะวันออกของวัดมีแม่น้ำคลองกระแซงไหลผ่าน เมื่อเข้าหน้าน้ำ น้ำจะท่วมวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแต่น้ำไม่ท่วมวัดนี้ เพราะเป็นที่สูง จึงให้ชื่อว่า "วัดโคก"

จากการสืบค้นข้อมูลไม่พบประวัติความเป็นมาไม่แน่ชัดนัก หลักฐานความเก่าแก่คือ จารึกที่ฐานพระพุทธรูป ระบุว่า “พระพุทธรชินราชองค์นี้ พระอธิการวัดโคกและผู้ใหญ่เรือง เป็นผู้จัดการพร้อมด้วยทายกสร้างถวายเมื่อ พ.ศ. 2468”

ส่วนโบราณสถาน คือ อุโบสถน่าจะสร้างในสมัยอยุธยา อุโบสถหลังนี้ได้ทำการบูรณะซ่อมแซมมาหลายครั้งแล้ว จนกระทั่งในสมัยพระอธิการลำไย ปทีโป เป็นเจ้าอาวาส ได้ทำการก่อสร้างอุโบสถหลังใหม่แทนหลังเก่าและได้ประกอบพิธีผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2518 ได้รับความอุปถัมภ์จากหลวงจบกระบวนยุทธ และคุณหญิงจกกล กิตติขจร ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 เขตวิสุงคามสีมา และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองเพชรบุรี ตั้งอยู่ในบริเวณวัด¹

¹ [https://th.wikipedia.org/wiki/วัดโคก_\(จังหวัดเพชรบุรี\)](https://th.wikipedia.org/wiki/วัดโคก_(จังหวัดเพชรบุรี))

นอกจากนี้ยังได้สอบถามพระสรศักดิ์ จันทโร ผู้ดูแลเอกสารโบราณ ได้ความว่า เดิมวัดนี้เป็นวัดยา มีการเปิดสอนความรู้ด้านสมุนไพรให้แก่ผู้สนใจด้วย ส่วนเอกสารโบราณปัจจุบันมีจำนวนหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากตู้ที่ใช้เก็บเอกสารโบราณโดนฝนสาด ทำให้เอกสารโบราณบางชิ้นชำรุดเสียหาย หรือขาดจากฉบับ ค่อนข้างยากในการจัดเรียงเอกสารโบราณเรื่องเดียวกันเข้าชุด

วัดโคก เพชรบุรี

อุโบสถ วัดโคก

จารึกที่ฐานพระพุทธรูป (ตรงกลาง)

ข้อความระบุว่า “พระพุทธรชินราชองค์นี้ พระอธิการวัดโคกและผู้ใหญ่เรื่อง เป็นผู้จัดการพร้อมด้วยทายกสร้าง
ถวายเมื่อ พ.ศ. 2468

เอกสารโบราณของวัดโคก จ.เพชรบุรี พบว่าเอกสารโบราณประเภทใบลาน จะเป็นใบลานก้อม (ใบลานขนาดเล็กกว่าใบลานปกติ) จารด้วยอักษรไทย อยู่ในหมวดเวชศาสตร์ และหมวดธรรมคดี ประมาณ 20 ผูก ส่วนเอกสารโบราณประเภทสมุดไทย จะเป็นสมุดไทยดำ สมุดไทยขาว เขียนด้วยอักษรขอมไทย และอักษรไทย อยู่ในหลายหมวดทั้งโหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ กฎหมาย และวรรณกรรม แต่น่าเสียดายที่สมุดไทยส่วนใหญ่ชำรุด ไม่ครบฉบับ เนื้อหาบางส่วนขาดหายไป โดยคณะทำงานได้จัดทำทะเบียนเอกสารโบราณลงในแบบบันทึกข้อมูล ทำความสะอาดเอกสารโบราณตามกรรมวิธีที่เหมาะสม ถ่ายภาพทำสำเนาดิจิทัล ทำป้ายชื่อกำกับเอกสารโบราณ และห่อคัมภีร์ ดังรายชื่อต่อไปนี้

ที่	รหัส	เรื่อง	อักษร/ภาษา	ประเภท
1	PBI001-001 ²	คัมภีร์มุตคาคต ว่าด้วยโรค 32 ประการ	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	ใบลานก้อม
2	PBI001-002	คัมภีร์สรรพคุณ	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	ใบลานก้อม
3	PBI001-003	บทสวดมนต์	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	ใบลานก้อม

² การให้เลขรหัส PBI คือ จังหวัดเพชรบุรี, 001 คือวัดโคก, 001 คือเอกสารโบราณเรื่องที่ 1

ที่	รหัส	เรื่อง	อักษร/ภาษา	ประเภท
4	PBI001-004	พระสัตตปริตต	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	ใบลานก้อม
5	PBI001-005	พระปถมมาติกา	ขอมไทย/ไทย, บาลี	ใบลานก้อม
6	PBI001-006	พระลักกราช	ขอมไทย/บาลี	ใบลานก้อม
7	PBI001-007	หนังสือสวดมนต์	ขอมไทย/บาลี	ใบลานก้อม
8	PBI001-008	ตำรายา	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	ใบลานก้อม
9	PBI001-009	ตำรายา	ไทย/ไทย	ใบลานก้อม
10	PBI001-010	ตำรายา	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
11	PBI001-011	ตำราตรีนิสิงเห	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยขาว
12	PBI001-012	ตำรายา	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยขาว
13	PBI001-013	ตำราโหราศาสตร์	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
14	PBI001-014	ตำรายา	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
15	PBI001-015	ตำราห้วง	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
16	PBI001-016	ตำราผี	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
17	PBI001-017	ตำราโหราศาสตร์	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
18	PBI001-018	ตำราไสยศาสตร์	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยขาว
19	PBI001-019	ตำรายาและวรรณคดี	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
20	PBI001-020	ตำราสาสงเคราะห์	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
21	PBI001-021	พระธรรมเจดคัมภีร์	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยขาว
22	PBI001-022	ไม่ทราบเรื่อง	ไทย/ไทย	สมุดไทยดำ
23	PBI001-023	ตำราไสยศาสตร์	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยดำ
24	PBI001-024	บทสวดมนต์	ไทย/บาลี	สมุดไทยดำ
25	PBI001-025	กฎหมายและตำรายา	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยดำ

ที่	รหัส	เรื่อง	อักษร/ภาษา	ประเภท
26	PBI001-026	หนังสือศีล 10	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยดำ
27	PBI001-027	ตำรายา	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยขาว
28	PBI001-028	โคลงโลกนิติ	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
29	PBI001-029	ตำรายารักษาโรคฝี	ไทย/ไทย	สมุดไทยขาว
30	PBI001-030	ตำราไสยศาสตร์	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยดำ
31	PBI001-031	ตำรายาและไสยศาสตร์	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยดำ
32	PBI001-032	กฎหมาย	ไทย/ไทย	สมุดไทยดำ
33	PBI001-033	ตำรายา	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยดำ
34	PBI001-034	ตำรายาและบทสวดมนต์	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยดำ
35	PBI001-035	ตำราเลขและตำรายา	ไทย, ขอมไทย/ ไทย, บาลี	สมุดไทยดำ

เอกสารโบราณ

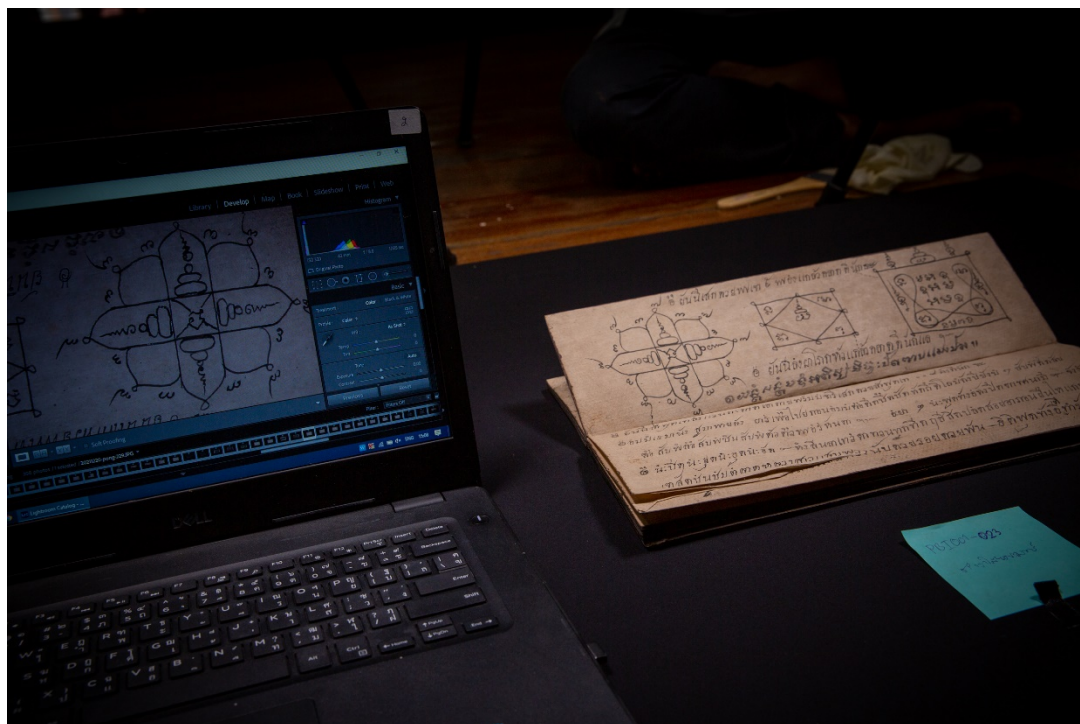
เอกสารโบราณ

เอกสารโบราณ

ทำทะเบียนและให้รหัสเอกสารโบราณ

ถ่ายภาพเพื่อทำสำเนาดิจิทัล

ทำป้ายกำกับชื่อเอกสารโบราณ

หลังจากทำป้ายกำกับแล้ว นำมาห่อผ้าจัดเก็บเอกสารโบราณ

นิสา เขยกลิ่น สรุปรายงาน
ศุภกรานต์ พุ่มพฤษ์ ถ่ายภาพ